

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Aidélre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 30.

Egy község pusztulása.

Biharvámegye egy a székhelyhez elég közel fekvő községéből hozunk szomorú híreket. Ezek a hírek nemcsak önmagukban véve, nemcsak azért szomorúak, mert nagymérvű halálozásról, borzalmasan pusztító járványokról szólnak, hanem azért is, mert szomorú színben tüntetik föl Biharvámegye közegészségi állapotát.

Jánosda községben Szalonta mellett dühöng a tifusz járvány. Tegnap hírt adtunk arról, hogy egy Jánosdán lakó derék földbirtokos családot végkipusztítással fenyeget a vész, most pedig azt adhatjuk hírül, hogy Jánosdán nemcsak arról az egy család veszedelméről van szó, hanem veszedelemben forog az egész község és nemcsak az az egy-két ember halt el, kinek haláláról hírt adtunk, hanem százon felül haltak már el eddig és mind jánosdai lakosok. És mind tifuszban haltak el.

Fel se ütjük a statisztikai évkönyveket, Jánosda községet 1526 román lakosságával alig is találunk meg benne, hogy közegészségügyi állapotáról tudomást szerezzünk, az onnan érkező vész-hírek minden lenyomtatott statisztikai adatnál ékebben rajzolják Jánosda közegészségügyi állapotát. Ivóvíze rossz, egyetlen valamire való kutja sincs s a kutnak csufolt agyag-gödrökből sárvizet mergetnek.

Egy kut azonban mégis van a községben, melynek iható vize van, de ennek vizét meginficiálják, nem tudni ki és hogyan.

Szóval Jánosdán a contagiósus betegségek terjedhetnek szélben-hosszában, sőt a közeli községekre is átragadhat s hullhatnak az emberek a tifusztól, mint a legyek az első őszi hidegtől.

És a ragály terjedése, az emberek tömeges halálózása azok előtt a faktorok előtt megy végbe, a kiknek a legnagyobb, leghatásosabb eszközök állanak rendelkezésére, hogy a ragályt csökkentsék s Jánosda közegészségügyi állapotába hozzák azt a bizonyos purifikációt, melynek meghozatala a községre nézve annyira létkérdés. Azt mondják, hogy a legnagyobb baj az, hogy a községben nincs jó ivóvíz, vagyis hogy az ivóvízben van a tifusz. Még mi emlékezünk a megyei közigazgatási bizottság azon ülésére, a nyáron történt, a midőn elhatározták ifj. Tisza Kálmán gróf indítványára, hogy két ártézi kutfúró gépet kérnek a minisztertől. Azok a bizonyos gépek aligha kerültek a megye területére és így történik, hogy Jánosdán rakásra hullnak az emberek a közigazgatás közegeinek szemelátára egy inficiált kut következtében.

Borzalmas egykedvűség ez, mikor emberhalálról van szó. Az állategészségügy sokszorta jobban van rendezve. Sürögnyileg megy a rendelkezés a központból, ha a sertésvész kiüt a piripócsi pusztán, Jánosdán pedig egykedvűen nézik, hogy hullanak az emberek csapatostól. A járó orvos nem tehet mindig róla. Az időjárás

hirtelen megváltozik, tömeges betegedések fordulnak elő és nem képes feladatát teljesíteni. A távolság is nagy a székhelytől Jánosdáig.

Mit csinál tehát a tenkei járóorvos?

Gyűjti az adatokat a főorvosi jelentéshez.

F. hó 4-én lesz Biharvámegye közgazgatási bizottságának ülése.

És mit fog csinálni a megyei közigazgatási bizottság?

A pápa levele Zichy Nándor grófhhoz.

Az érdemekben megőszült Zichy Nándor gróf nemrégiben tartotta 70-ik születés napját, mely alkalomból a kath. egyeték nagygyűlése imponans ovációt rendezett a nemes gróf tiszteletére, a katolikus világ előkelőségei pedig szerencsekívánataikkal halmozták el.

Ez ünnepek méltó koronája most érkezett meg Rómából. A szent atya levéllel tüntette ki a magyar katolicizmus ősz bajnokát. A pápai breve az A—ny közlése szerint a következő:

XIII. Leo pápa.

Kedves fiunk! üdvöt és apostoli áldást! Tetszik Nekünk üdvözetünkkel növelni azon örömet, melyet a fölött érzesz, hogy e napokban szerencsésen megéred életednek hetvenedik évét. A mit életed folyamán a hazáért és egyházért cselekedtél, méltán megérdemli, hogy mindazok, akik az egyház és haza javát szívükön viselik, neked még igen hosszú életet kívánjanak. Azt mi is lelkünkől óhajtjuk neked; hogy pedig Isten ajándékai-val és vigasztalásaival áraszon el téged,

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Tévesztett utak.

Irta: Deér.

Kedves Irma! Tudom, hogy keserű meglepetés lesz számára ez a levelem. Előre is bocsánatot kérek, ha esetleg fájdalmat okozok. Hosszas, alapos megfontolásnak az eredménye az, hogy e levelet megírom. De meg kell írnom.

Tudom, hogy szeretett; érzem hogy én is szerettem nagy, igaz szerelemmel. És mégis kell, hogy felbontsam azt a köteléket, mely bennünket összefűz, — kell, hogy visszaküldjem ezt a karikagyűrűt, szerelmének zálogát. Feledjen el, édes Irma. Gondoljon rám úgy, mint egy elmúlt édes álmra. Én megőrzöm emlékémet, és áldani fogom azért a sok boldog óráért, a mit nekem szerzett.

Isten önnel! Igaz szívvel kívánom, hogy találja meg azt a boldogságot, a mit a maga szép nemes lelke megérdemel.

Kezeit csókolja

Taraczkai Elemér.

Mikor Csató Irma ezt a levelet elolvasta, egy ideig csak bámult maga elé, mint a ki nem tudja, ébren van-e, vagy álmodik? Csak nagy sokára eszmélt fel.

Akkor aztán oda rogyott az ágyára s elolvasta újra meg újra azt a rövid snagyon is homályos értelmű levelet. Szinte nem

akart hinni azoknak a fekete soroknak. De mikor tekintete oda tévedt arra a kis arany karika gyűrűre, akkor megeredt a könye és sirt hosszan, keservesen.

Lelke, szíve megkönnyebbült, mikor jól kisírta magát. Kezdte összeszedni zűrzavaros gondolatait. És csak azt tudta, csak azt érezte, hogy annak a gonddal ápolta, féltve őrzött színes, illatos ábrándnok vége. Tegnap még boldog menyasszony volt s ma egy megcsalt magára hagyott, szomorú leány.

— De minek is tette ezt Elemér! Mi oka lehet ennek a hirtelen változásnak? — kérdezte a leány százszor is magában.

De hiába, nem tudott választ adni a kérdésre. Kifáradt már a sok tépelődésbe. Felkelt és lassu léptekkel odavánszorgott kicsi íróasztalához. Ott aztán leült újra.

Elővett egy kis diófa szekrénykét, mely telve volt illatos levelekkel. Elolvasta mind sorba egymásután. Mikor az utolsóval is végzett, akkor újra vissza rakta a leveleket s aztán szép csendesen kchuzta újjáról jeggyűrűjét s a másikkal együtt odatette a kis diófa szekrénybe, oda azok közé az illatos, szerelmes levelek közé.

S aztán várt tovább, sokáig egy szerelmes leány bizva-bizó lelkével. Azt hitte, hogy Taraczkai visszatér hozzá, hisz ő annyira szereti.

Nap-nap után odaült az ablakhoz s nézett arra, a honnét Taraczkai jönni szokott. De hiába várta. Taraczkai nem jött, hanem jött helyette más.

Egy rövidke hír. Csak ennyi.

Taraczkai Elemér jegyet váltott Szecsődy Melindával, — Szecsődy Gábor földbirtokos bájos és kedves leányával.

Csató Irma elolvasta ezt a rövidke kis hírt. És a hogy elolvasta, nem sirt, nem zokogott.

— Hát ezért! — csak ennyit mondott.

Most már azt hitte, hogy tisztán lát. Hisz Szecsődy leány gazdag előkelő leány, — ő meg egy szegény, alig ismert teremtés. Megtalálta tehát a kulcsot Taraczkai eljárásához.

Az első percekben valami kínzó fájdalom fogta el a lelkét. Gyötörte az a gondolat, hogy az az ember, kit ő rajongó szerelemmel szeretett, egy közönséges mindennapi stréber, kinek csak pénz kell. A pénzért aztán elfelejti azt is, hogy férfi, ki már lekötötte szavát, becsületét egy leánynak, ki hitt neki, ki bizott benne.

Aztán meg más gondolatok támadtak a Csató leány lelkében.

— Meg fogom mutatni, — mondta a leány mintegy magával beszélve — hogy nem epestem magam utána. Ha ő tudott gazdag menyasszonyt szerezni, hát én tudok majd gazdag vőlegényre szert tenni. S aztán élek fényben, jó módban, gond nélkül.

De a szíve mást sugott a leánynak. Olyan bohó, ostoba dolgokat valami csendes, édes boldogságról, melyet nem pótol sem fény, sem ragyogás.

De a leány elhallgattatta szívét. Most már csak az eszére hallgatott, a mely azt mondta neki, hogy bosszulja meg magát, Taraczkain.

apostoli áldásunkat, szeretetünk zálogául, a legszivesebben adjuk reád az Urban.

Adatott Rómában, sz. Péternél, 1899, november 13-án, pápaságunk huszonkettedik évében. *XIII. Leo pápa.*

Belvillogása Tisza-táborban.

A kormánypart vasárnap este értekezletet tart, melyben a kvótajavaslatot tárgyalják. Tudjuk, hogy mit tesz rendesen az a »tárgyalás«; az előadó ismerteti a javaslatot és a játékasztalokhoz visszavágyó vagy a vacsorához siető pár a javaslatot általánosságban és részleteiben elfogadja. Most is így történnék, mert a pártban névtelenül és zárt ajtók mögött mindenki elfogadja a javaslatot; csak a Ház nyílt ülésében restelkedik egyik-másik önmagát, multját és szavát megtagadni. A miniszterelnök az utóbbiakra való tekintetéből kész volna elejteni úgy a kabinet-, mint a pártkérdés felvetését, mert bizik abban, hogy oly nagy a párt, hogy akkor is meglesz a többség, ha a volt nemzeti pártiak és kívülök még ötvenen abszéntálják magukat. Ez azonban a Tisza-gárda egy részének sehogy sem tetszik; ők a volt nemzeti pártot kényszeríteni akarják, hogy nyíltan szavazzanak a magasabb kvóta mellett és a maguk részéről akarják a vasárnapi értekezleten a pártkérdést felvetni, a mit viszont nemcsak a kormány, de még a Tisza-gárda Pulszky-csoportja sem helyesel; olyannyira, hogy Pulszky Ágost kijelentette, hogy ő ellenezni fog minden indítványt, mely a pártkérdés felvetését célozza. Nem tudjuk, hogy fog-e sikerülni vasárnapig ezeket az ellentéteket elsimitani, avagy ismét lesz szerencsénk, egy kis kormányparti belcsatározásban gyönyörködhetni. Beavatottak az utóbbi tartják valószínűnek.

A delegációk.

A miniszterelnökség ma délelőtt küldte szét a közös ügyekre vonatkozó jelentéseket. A közös miniszterium előterjesztéséből meritjük a következő adatokat:

Kiadások: Külügyminiszterium rendes 10,279.036 korona, rendkívüli 202.295 korona, összesen 10,481.331 korona. Hadügyminisz-

terium: a) Hadsereg rendes 277,656.954 korona, rendkívüli 14,072.528 kor., összesen 291,729.482 korona; b) haditengerészet rendes 25,986.050 korona, rendkívüli 13 910.450 korona, összesen 39,896.500 korona. Összesen: rendes 303,643.004 korona, rendkívüli 27,982.978 korona, összesen 331,625.972 korona. Közös pénzügyminiszterium: Központi vezetés, központi pénztár és számosztály rendes 418.712 korona, rendkívül 19.200 korona, összesen 437.912 korona. Nyugdíjak rendes 3,847.800 korona, összesen 3,847.800 korona. Összesen: rendes 4,266.512 korona, rendkívüli 19.200 korona, összesen 4,285.712 kor. Számmellenőrzés: Közös legfőbb számvevőszék rendes 311.182 korona, összesen 311,182 korona. A szükséglet főösszege rendes 318,499.734 kor. rendkívüli 28,204.473 kor., összesen 346.704.207 korona. Ebből levonva: a fedezet főösszege rendes 9,356.706 korona, összesen 9,356.706 kor.; marad tiszta szükséglet rendes 309,143.028 korona, rendkívüli 28,204.473 korona, összesen 337,347.501 korona.

A határvám-jövedék bevételei előirányoztatnak és pedig: a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok részére 111,727.100 k.-val, a magyar koránához tartozó országok részére 17,876,100 k.-val, Bosznia és Hercegovina részére 475.460 k.-val, összesen 130,078.660 k.-val. A kezelési költségek általánját a monarchia kétállamában 3,700.000 k.-val levonva 126,378.600 k.-nyi többlet mutatkozik. Ebből levonva a boszniai és hercegovinai közigazgatás részére megszavazott 1,428.571 k.-nyi vám-átalányt, a tiszta határvám-jövedéki többlet tesz rendes kiadás: 124,950,089 koronát. A határvám-jövedéki többlet levonása után marad járulékok által fedezendő szükséglet rendes 184,192.939 kor., rendkívüli 28,204.473 kor., összesen 212,397.412 korona.

Ebből az új kvótakules szerint Magyarországra **73,064.709 kor. 72 fillér** esik.

A pénzügyi bizottság jelentése a kvótáról.

A képviselőház tárgyalás és előzetes jelentéstétel végett hozzánk utasította a kormányelnök által benyújtott azon törvényjavaslatot, amely szól arról az arányról, melyben Magyarország a közelebbi 10 esztendőben a közös kiadásokhoz hozzá járulni. A törvényjavaslathoz csatolva vannak a kormányelnök jelentésén kívül a kvóta megállapítása céljából kiküldött országos bizottságnak jelentése, valamint ennek a bizottságnak jegyzőkönyvei s azok a táblázatok, melyek a bizottság tárgyalásainak alapjául szolgáltak. Meghallgattuk továbbá a kormánynak ezen ügyre vonatkozó

szóbeli részletes előterjesztését s kiterjesztettük vizsgálódásainkat a fontos adatoknak azon bő gyűjteményére, mely a régebben hozzánk utasított és a törvényhozás által időközben elfogadott kiegészítési javaslatoknak terjedelmes megokolásában és számos mellékletében foglaltatik.

A törvényjavaslat tárgyalása alkalmával mindenekelőtt meglepéssel konstatáltuk, hogy a javaslatnak utolsó szakasza értelmében hatályát veszti az 1872: IV. t.-czikk, mely a határvidék hozzájárulási arányáról szól. A határvidéki külön járulék megszüntetésére leginkább közjogi okoknál fogva helyezünk súlyt, mert törvényeinkből kiküszöböljük utolsó maradványát egy oly korszaknak, melyben a határvidék a magyar állam mellett mint külön test szerepelt.

Annál inkább helyeseljük, hogy ezen különállásnak nyomai a törvényben megszüntjenek, mivel az új rendet pénzügyileg is — különösen a jövő szempontjából — a legmegfelelőbbnek itéljük.

Melegégedéssel fogadtuk továbbá, hogy a hozzájárulási arány ezuttal is 10 esztendői ciklusra lesz megállapítva, valamint készségesen elismerjük, hogy a fogyasztási adók terén a Ház részéről korábban elfogadott törvények a köztünk és Ausztria között e részben évek hosszú sora óta függő kérdéseket oly módon oldották meg, mely országunk kétségbevonhatatlan jogainak és a való helyzetnek megfelel.

A javaslatnak 2. §-a fenntartja az eddigi állapotot abban a tekintetben, hogy mindaddig, amíg a magyar korona országai és Ausztria között a közösség a vámügyekben fennáll, a vámjövédék tiszta jövedelme mindenekelőtt a közös ügyi szükségletek fedezésére fordítandók, a multnak tapasztalatai ennek az eljárásnak kielégítő voltát igazolják, ez ellen kifogást nem emelünk. Beható tanácskozásaink tárgya természetesen legelső sorban a hozzájárulási arány számbeli megállapítása volt. A javaslat értelmében a magyar korona országainak hozzájárulása 3 százalékkal felemeltetvén, összesen 34.4 százalékot fogna kitenni. Az országgyűlés által kiküldött magyar országos bizottságok négy éven át több rendbeli megszakítással tárgyalták a hozzájárulási arány kérdését az e végből kiküldött osztrák kvótabizottságokkal. Ismeretes, hogy az osztrák bizottság eredetileg ahhoz a számítási alaphoz ragaszkodott, mely a népeség arányán épült fel és a mely ennél fogva oly kvótát eredményezett, melyet a magyar bizottság még csak vitathatónak sem ismert el. Terjedelmes üzenetváltások után (melyeknek tulnyomó része a mult országgyűlés irományaiban foglaltatik) az osztrák bizottság a népesedési aránynak, mint számítási alapnak

És a szegény bohó leány azt hitte, hogy az lesz az igazi bosszu, ha ő is férjhez megy máshoz, egy gazdag pénzes emberhez.

Nem tudta, nem gondolta, hogy csak a saját életét teszi tönkre.

* * *

Ugy lett, a hogy a Csató leány elgondolta. Akadt egy gazdag pénzes emberre, a ki neki — feledkezett a szép Csató leány beszédes, kék szemének s mikor látta, hogy a leány nem idegenkedik tőle, hát megkérte a kezét.

Csató Irma meg úgy örült annak a gondolatnak, hogy most már megbosszulhatja magát Taraczkain.

* * *

Taraczkai a szerencsés vőlegény utoljára tért be legény lakásába. De nem érzett semmi örömet, hogy bucsut mondhat a rideg garzon életnek. Inkább valami bántó keserűség tartotta fogva egész valóját.

Odatült az íróasztala elé, kihuzta a fiókot s kezdte kiszórni azt a sok legénykori emléket, a mi eddig oly kedves volt neki.

Egy levélsomó akadt a kezébe. Halavány kék szalaggal volt átkötve s valami finom gyenge ibolyaillat áradt ki belőle. Ez a gyenge illat azán egy kissé megzavarta a férfit.

Nem dobta el a levélsomót, hanem egymásután szedegette elő azokat a rózsaszínű, divatos leveleket. S elolvasta őket mind sorba, egymásután.

Az utolsó borítékban egy arczképet talált, — a Csató leány képét.

Sokáig hosszasan nézte Taraczkai a képet. Még beszélt is hozzá.

— Bocsáss meg te édes, te jó leány. Tudom, hogy nagy szomorúságot okoztam neked. De hiába, nem tehettem másképp. Nekem pénz kell, hogy biztosítsam a magam számára a carriert. Te szegény leány vagy s csak nyomorúság lett volna részünk . . . Pedig érzem, hogy szeretlek most is . . . a menyinyegzőm előestéjén . . .

És csak nézte tovább azt a szép leányarcot. Csak akkor ijedt fel, mikor az inasa lépett be egy levelet adott át neki. Hosszu, lányos írás volt a borítékon. Taraczkai megismerte az írást.

Izgatottan bontotta föl a levelet. Egy eljegyzési kártya volt benne, rajta e néhány szó: »Csató Irma — Zsiga Károly — jegyesek.«

Taraczkai úgy érezte, mintha valami bele nyilatott volna lelkébe, mintha valami nagy, keserű csalódás érte volna. Maga se tudta tán hogy mi az a mi úgy rá nehezedik a lelkére?

Hisz neki már semmi joga ahhoz a leányhoz. Ő volt az, ki fölbontotta a viszonyt. És mégis úgy érezte, hogy elvesztett valamit, a mi neki oly annyira kedves és drága volt.

— Hát Irma sem jobb a többinél, — gondolta magában. — hát ez a nagy szerelem, a mely nem tud feledni soha! Oda dobja magát az első ember karjaiba, a kiről tudja, hogy pénze van.

Taraczkai nem gondolt arra, hogy saját magát is elítéli mikor pénzről beszél.

Ő most csak arra a leányra gondolt, ki egyszer neki suttogott lázas, szerelmes szavakat. Sokáig nézte azt a kis eljegyzési kártyát. Aztán felkaczagott olyan keserű, szinte gunyos kacagással.

— No legalább nem tartozunk egymásnak semmivel! — mondta magában.

Pedig nem úgy volt. Tartoztak ők ketten egymásnak nagyon sokkal. Két életnek összetört, tönkretett boldogságával.

De hát erre talán egyikük sem gondolt?

* * *

Fényes, előkelő bál volt a kaszinó-bál mindig. Most is annak ígérekett.

Már korán gyülekeztek a vendégek. A cigány is csakhamar rákezdte a csárdást s megindult a táncz.

Taraczkai is ott tánczolt a párok közt. A felesége kedvéért jött, mert neki magának ugyan semmi kedve sem volt a tánczhoz.

Amint ott tánczolt ép a cigány előtt, látja, hogy egy gyönyörűséges szöke asszony lép be a terembe, egy igénytelen, fakó arczu férfi karjain.

Taraczkai megismerte az asszonyt. Csató Irma volt.

A fiatal asszony nem vette észre Taraczkait. Leült s egy ideig csak nézte a tánczoló párokat. Tekintete egyszerre csak odatévedt a Ta-

elrejtésére rááll. Mindamellett ezután nem történt a két bizottság között számottevő közlekedés egyszerűen abból az okból, mert mindkét fél által elfogadható számítási alap nem létezett, valamint hogy ilyen alapnak megszerkesztése a legtöbbet vitatott és a legnehezebben megoldható problémák közé tartozik. Éppen ezért a magyar kvótabizottság helyén valónak látta továbbra is ragaszkodni ahhoz a mondhatni tradícionális magyar számítási alaphoz, melyet különösen az 1887-iki kvótabizottság tárgyalásai kidomborítottak és a melyet jobbak és megbízhatóbbak hiányában aránylag legigazságsabbnak talált. Ezen módus szerint a kvótabizottság számítás alapját teszi egy tízéves ciklus egyenes és közvetett adóinak bruttó összege, melyből az átfutó tétel, valamint az egyoldaluan létesített adók előzetesen levonattak.

Természetes, hogy ez a magyar részről konstruált számítási alap osztrák részről számos és érdemleges kifogással és ellenvetéssel találkozott abban az irányban, hogy a két fél közül mindegyik a maga számításába részt tartozzék felvenni és mely tételeket legyen jogosítva a számításból kihagyni, osztrák részről ezt a javaslatot egyébként soha el nem fogadták, különösen az okból, mert egyebek között a földterhmentesítési járuléknál egész összegében való kihagyását, valamint az italmérsi illeték és adónak kihagyását kifogásolták. Nem fogadták el továbbá, hogy az általános jövedelmi pótdadó, valamint a régebben fennállott belfogyasztási adók a magyar számításból kihagyassanak. A kvótabizottság jelentése előadja azokat az okokat, melyeknél fogva az ezután következő tárgyalásoknak során nem utasítja el magától teljesen valamely kompromisszumnak gondolatát. Saját magatartására nézve azonban akkor is állandóan irányadó volt az 1887-iki számítás alap, melynek adatai az 1896—1897-iki zárszámadási adatokkal kiegyeztetve egy 33-84%-os magyar hozzájárulási arányt igazoltak. Ebből kiindulva magyar bizottság jelentésében és üzeneteiben kifejtett pénzügyi motívumokon felül mérlegelte az általános közgazdasági helyzetet is, valamint azt az alkotmányjogi motívumot, mely szerint mindenek felett kívánatos, hogy a kiegyezés a két törvényhozás kiküldött bizottságainak egyetértő előterjesztése alapján, még pedig nem egy évre, hanem az éveknek bizonyos során jöjjön létre. A két bizottság végül — miután az osztrák bizottság a maga álláspontját annyira módosította, hogy a kiegyezés lehetősége komoly kilátás nyílt — a kiegyezési törvénynek megfelelően kölcsönös alku útján 34-4%-os magyar kvóta számban egyezett meg. Ezen megállapodás folytán a magyar kvótabizottság

4 pontban foglalta össze jelentését, melyet a kormányhoz beterjesztett.

A kormány ezt a négy pontot a jelen törvényjavaslat alakjában mutatta be a képviselőháznak, mely a javaslatot a pénzügyi bizottsághoz utasította.

Részünkről a legkomolyabban mérlegeltük azt a súlyos pénzügyi megterhelést, mely az országra a kvótának 3%-al való felemeléséből háru.

Különösen nyomasztónak láttuk ezt a megterhelést, tekintettel arra, hogy Magyarország mezőgazdaságában épp úgy, mint az ipar és vállalkozás terén az utolsó évek alatt, a mostoha gazdasági viszonyok következtében, melyeket még komplikált a két állam között élesen vitatott pénzügyi kérdéseknek egész sorozata, nem volt tapasztalható a kívánatos előrehaladás, egyébként is minden újabb megterhelés kétszeres súlyjal nehezédvén oly országra, a melyben a tőkegyűjtés felette nehéz s mely kénytelen polgárainak adózó képességeit nagy mértékben megfeszíteni egyrészt azért, hogy államháztartásának egyensúlyát és szilárd rendjét minden körülmények között feltétlenül biztosítsa, másrészt azért, hogy intézményeit polgárai szükségleteinek s a kornak színvonalára mindamellett felemelhesse.

Alapos és lelkiismeretes vizsgálat után magunkévá tettük a kvótabizottság számításait és következtetéseit elfogadtuk.

Midőn ezt tettük, felelősségünk teljes tudatában komolyan mérlegeltük azokat a nagy szempontokat, a melyek ugy az államgazdaság, mint a nemzetgazdaság érdekében sürgettek, hogy a monarchia két állama közt függő kérdések elintéztessenek és hogy parlamentáris uton intéztessenek el.

Ezek után kötelességszerűen az államháztartás szempontjából vettük bírálat alá a kvóta-ügy javasolt megoldását. A kormány szóbeli előterjesztéseiből, valamint saját számításainkból azt a megnyugvást merítettük — hogy számbavéve a kiegyezésnek és a kiegyezéssel egyidejűleg rendezett egyéb ügyeknek fináncziális eredményét, számbavéve továbbá, hogy az átutalási eljárás folytán Magyarország birtokába lép azoknak az összegeknek, melyek a kincstárt fogyasztási adók címén megilletik és hogy a kiviteli jutalmak rendezése következtében nagyobb összegekkel nem lesz jövőre megterhelve, mint a melyek a magyar kivitelenk megfelelőnek, végül pedig, hogy a kiegyezéssel egyidejűleg történt más egyezmények következtében is Magyarország államkincstára az öt megillető jövedelmeket ezután teljes mértékben élvezni fogja.

Az államháztartási egyensúly megzavarásá-

tól tartanunk ez okból nem kell és hogy — a kvótát beleértve — a kiegyezésnek teljes mérlege reánk hátránnyal nem záródik.

Ha tehát a közös kiadásoknak főösszege jövőre nem emeltetik — minek meggátolása mindig a törvényhozástól függ — bizony elvárható, hogy a javasolt kiegyezés államháztartásunk mérlegét megzavarni nem fogja.

Ebből merítjük azt a reményt is, hogy midőn a köztünk és Ausztria között fennforgó pénzügyi vitás kérdések közül a legutolsó parlamentáris uton rendeztetik, egyúttal hosszabb időre letűnnek azok a surlódások és a nyomukban járó izgalmak, a melyek a két állam közgazdasági viszonyait eddig sajnos módon befolyásolták. Reméljük, hogy ezután közgazdaságunk hosszabb ideig zavartalanul fejlődhetik és hogy ezen idő alatt képesek leszünk keresetforrásainkat szaporítani és a régieket intenzívebb módon fejleszteni. Számítunk rá, hogy lehetséges lesz ezen időszak alatt a valuta rendezési és a vele kapcsolatos műveleteket zavartalanul végrehajtani. Ezeknek a műveleteknek előfeltételei a kiegyezési törvényekben biztosítva lettek, részünkről pedig minden alkalommal és így ezuttal is nyomatékosan kívánjuk hangsúlyozni ezeknek alapvető jelentőségét.

A pénzügyi bizottság tárgyalásai során az aggály merült fel mintha a törvényjavaslat utolsó szakaszában foglalt az a feltétel, hogy a megfelelő határozatok Ausztriában is törvényerőre emelkednek, akkép is értelmezhető volna, hogy a megfelelő határozatot a birodalmi képviselőtről szóló 1867-iki törvény 14-ik szakasza alapján kibocsátandó császári rendelettel nyerhetnek Ausztriában törvényerőt. Erre nézve tudomásul vettük a kormányelnöknek azt a kijelentését, hogy a törvényjavaslat kérdéses szakaszában kifejezetten hivatkozás történik az 1868-ik évi XII. t.-cz. 19. és 20. szakaszaira, a mely szakaszokban foglalt határozatok az egyességnek a két országgyűlés által való elfogadását előírják, minél fogva az idézett törvény 14-ik §-a alapján kibocsátott császári rendeletnek a kvóta egyezményre való alkalmazható voltát egyenesen kizárják. Ezek után ajánljuk a t. Háznak, hogy a kormány által beterjesztett törvényjavaslatot, mely szól arról az arányról, melyben Magyarország a közelebbi 10 esztendőben a közös kiadásokhoz hozzá fog járulni, általánosságban és részleteiben elfogadni méltóztassék.

Budapest, 1899. nov. 30.

Dr. Neményi Ambrus sk. Br. Dániel Ernő sk.
a p. ü. b. előadója. a p. ü. b. helyettes elnöke.

raczkai délczy, férfias alakjára. Tüzzrózsák fakadtak az asszony arcán. Hirtelen elkapta tekintetét s odanézett a férjére.

S amint látta férjének kiélt, szánalmas alakját, vértelen, fakó arcát, valami csendes, fájó szemrehányást érzett. Az járt az eszében, hogy minek is kötötte viruló ifjúságát ehhez a kiélt, szinte élettelen alakhoz? Egyszerre kedvetlen lett. Szeretett volna elrohanni a bálteremből messze, messze . . .

De hirtelen eszébe jutott valami. Tarackkaira gondolt. Ennek az embernek nem szabad látnia, hogy ő szenved, gyötrődik.

Mulatni, táncolni kezdett. Mosolyogva, szinte kaczerán tánczolt s tekintetével úgy lopva oda-oda pillantott Tarackkaira.

Észrevette, hogy a férfi figyelemmel kíséri. Ez meg inkább ingerelte, annál szilajabban tánczolt.

Tarackkai észrevette az asszony jó kedvét. Talán gondolt is arra, hogy ez az asszony most csak az ő szemét akarja bekötni, mutatni akarja, hogy boldog, gondtalan életet él. Tarackkai mosolygott.

Ki olvasta az asszony szeméből a lelket sorvasztó lemondást, a mely fogva tartja az ő lelkét is. Ugy szeretett volna odarohanni ahhoz az asszonyhoz s úgy kérni, koldulni a szerelmét.

A fiatal asszony ép abbahagyta a tánczot. A tekintete ismét ott pihent Tarackkain.

Tarackkai észrevette, hogy az asszony nézi. Mintegy akaratlanul is megindult feléje.

Irma észrevette Tarackkai közeledését. Egy pillanatra valami kéjes zsibbadás fogta el egész valóját, de aztán megacézolta lelkét.

— Szabad kérném egy fordulóra, nagyságos asszonyom!

Az asszony felkelt s tánczra indult Tarackkaiakkal. A férfi mindig erősebben szoritotta magához az asszonyt. Szinte érezte az asszony forró lehelletét s a hajából kiáradó illat csak újra azt juttata eszébe, hogy ez az asszony az övé lehetett volna.

— És miért ne lehetne még mindig! — godolta Tarackkai.

— Ejnye de szótalan ember lett magából — szólt Irma Tarackkaihoz — miközben két szemepárja odatapadt a férfi kipirult arcába.

— Igaza van nagysád! Nem tudom mit mondjak? Tán azért, mert sokat szeretnék mondani. Sokat, a mi elmúlt s tán vissza se jő többet.

Az asszony kiérezte a férfi szavaiból a melegséget. Ugy szeretete volna, ha ez tovább beszél ezen a hangon. Tán maga sem tudta, mit akar vele, csak úgy gondtalanul vetette oda a férfinak:

— Minden vissza jöhet, ha erősen akarjuk!

Tarackkai megremegett erre a néhány szóra. Egyszerre erőt vett rajta a szendvedély. Elfeledte, hogy felesége is itt tánczol közöttük, hogy a Csató leánynak férje van. Oda hajolt hozzá s szenvedélyes hangon beszélt az asszonyhoz:

— Irma hát megtudna bocsátani? ! El tudná feledni, a mi történt? Tudna engem újra sze-

retni úgy, mint szeretett . . . akkor? ! Szóljon Irma, csak egy biztosító szót és én széttépek minden akadályt, a mi köztünk között áll.

Az asszony lelkét megremegettették a szenvedélyes szavak. Ugy szeretett volna oda borulni a férfi keblére s úgy mondani el nagy szerelmét. De azután eszébe jutott neki az a sok átvirrasztott éjszaka, mikor sirva, zokogva hívta Tarackkai; eszébe jutott neki, hogy a mi keserűség, fájdalom jutott részül neki, azt mind ennek az embernek köszönheti.

Egy pillanat alatt átgondolta ezeket s valami vad, szinte gyilkos vágy fogta el, hogy ő most ezt az embert megbosszulja. Visszaadja neki legalább egy részét annak a fájdalomnak, a mit ő végig szenvedett.

— Szóljon Irma, megbocsát? — sürgette Tarackkai az asszonyt.

Az meg kaczerán mosolyogva válaszolt:

— Megbocsátok, uram, el is feledek mindent — mert már nem szeretem s nem is tudnám szeretni! — Vezessen kérem a helyemre!

Tarackkai elsápadt. Helyére vezette az asszonyt s aztán odament a feleségéhez, ki kényeskedve, becézgetve szólt hozzá:

— Ejnye Elemér, de sokat foglalkozott azzal az asszonnyal.

— Eh, egy régi ismerősöm! Csupa udvariasságból tánczoltam vele egy tourt.

Aztán odapillantott Csató Irmára. Az meg épen cukros mandulát ropogtatott, a mit mosolyogva köszönt meg férjének.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 30.

Perczel elnök maroknyi képviselő előtt uyítja meg az ülést. Ez annál feltűnőbb, mert a szabadelvű párt elnöksége az ülés elejére sürgősen berendelte a többséget.

Neményi Ambrus előadó beterjeszti a pénzügyi bizottság jelentését a *kvóta-törvényjavaslatról*.

Elnök indítványozza, hogy a törvényjavaslatot a hétfői ülés napirendjére tűzzék.

Komjáthy Béla ellenzi a javaslatnak a hétfői napirendre tűzését. Nem hiszi, hogy a kormány keresztül akarja erőszakolni a javaslatot. Idő sincs arra elegendő, hogy a képviselők a törvényjavaslatot és a jelentést áttanulmányozzák és azért azt indítványozza, hogy a javaslatot a csütörtöki ülés napirendjére tűzzék ki.

Madarász József támogatja Komjáthy javaslatát. Jól tudja, hogy egy idő óta az a szokás divatozik, hogy oly javaslatokat, melyeket ki sem osztottak, már tárgyalásra tűznek ki. Olyan színe van ennek, hogy nem akarnak időt adni az ellenzőknek az iratok áttanulmányozására. Ha méltányosság van a túldalolon, nem ellenezhetik azt, hogy a javaslatot ne hétfőn, hanem a jövő csütörtökön tűzzék napirendre. Maga részéről tisztában van iratok nélkül is, hogy az 1867. XII. törvényezik a közromlottság forrása és a jelen javaslat ennek származéka. A javaslat kinyomatása és szétosztása nélkül azonban nem lehet tárgyalni. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Perczel Dezső elnök: A háromszakaszos törvényjavaslatot és a jelentést holnap reggelre kinyomatják s ezért hétfőn tárgyalásra lehet kitűzni. Az idő rövid, december végéig még a főrendiházban is le kell tárgyalni a javaslatot és épen ezért kellett hétfőre kitűzni a tárgyalást, hogy alaposan meg lehessen vitatni. Tekintettel kell lenni a delegációra is. Kéri a javaslat elfogadását.

Hentaller Lajos: A Ház nem határozatképes, nem lehet szavazni.

Elnök elrendeli a jelenváltak megszámlálását.

Csak 78-an voltak jelen s mivel a határozathozatalhoz 100 képviselő kell, az ülést az elnök *félóra*ra felfüggeszti.

A szünet után az elnök konstatálja, hogy a Ház határozatképes.

A többség elfogadja az elnök javaslatát. A kvótajavaslatot a hétfőn 10 órakor tartandó ülés napirendjére tűzik.

A tegnapi elfogadott javaslatokat harmadszor is megszavazták.

Ezután felfüggesztették Lepsényi Miklós (rágalmazás, becsületsértés) Rohonczy Gedeon, Bónis István, Károlyi Sándor gr., Vészi József mentelmi jogát párbaj vétsége miatt, Sima Ferenczét pedig öt rendbeli ügyben, melyek csalás, okirathamisítás, sikkasztás, izgatás, becsületsértés és csalárd bukással vádolják őt.

A legközelebbi ülés hétfőn lesz, akkor felel **Szell** miniszterelnök **Barabás** interpellációjára a »hier«-ügyben.

A transzváli háboru.

London, nov. 30. Chamberlain gyarmatügyi miniszter Leicesterben beszédet mondott, a melyben a transzváli háborúról beszélt. A miniszter azt mondta, hogy ez a legnagyobb

háboru ebben a generációban. Közvetlen hasznát — mondta a miniszter — nem várhatunk ettől a háborútól. Ha holnap az egyesült királyságok zászlaja lobog Transzvál és Oranje szabadállam fölött, ennek egyetlen eredménye az lesz, hogy ott jó közigazgatás, igazság és jólét fog uralkodni, olyan jólét, a melyben az egész civilizált világgal osztoznának. A külföld kritikái a mely rablóhadjáratról beszél, nem ismer, Angliát, a melynek elve az, hogy az anyaország sohasem kíván gyarmataitól pénzbeli előnyöket. Mi az igazságért, a szabadságért, az ünnepiesen kötött egyezménynek tiszteletben tartásáért és végül azért harcolunk, hogy a királynő birtokai ellen intézett támadást visszaverjük és alattvalóit megvédjük a szidalmak és sértegetések ellen. Transzválról úgy beszélnek, mint valami gyöngye államról. Abban a pillanatban, mikor a háboru kiütött, Transzvál leghatalmasabb állama volt Dél-Afrikának. A mi csapatainknak 6000 mértföldnyi utat kell megtenniük tengeren és azonkívül 1500 mértföldnyi utat szárazföldön. Ilyen körülmények között nyugodtan kell fogadnunk az eseményeket, készen kell lennünk vereségekre, de a kivívott diadalokon sem szabad ujonganunk és erős bizalommal kell bevárnunk a háboru végét.

Beszéde folyamán megemlítette a miniszter, hogy a délafrikai hadsereg száma rövid idő alatt 80,000 talán 90,000 főre fog emelkedni, azután védelmébe vette a kormány politikáját és így fejezte be beszédét: A mi a jövőt illeti, a kormány magatartását bizonyára nem kicsinyes elvek fogják irányítani. A búrok a maguk eljárásával egészen új helyzetet teremtettek. Széttépték az egyezményeket és üres táblát adtak a kezünkbe, a melyre ráírhatunk akármit, a mint akarunk. Minden kormány, a mely még egyszer hatalmat adna a köztársaságoknak arra, hogy a fölettes hatalom ellen való intrikákat megújítsák, elárulná a birodalom érdekeit. Remélem, Szudánban is, Dél-Afrikában is igazolni fogja a jövő azokat az áldozatokat, a melyeket meg kell hoznunk.

Lisabon, november 30. A kormány megengedte az angol hajóknak, hogy a Delovábból kiköthessenek és ott a portugallokkal együtt működhessenek.

London, november 30. Az utolsó transzváli hírek a „Times“ jelentése szerint múlt pénteken terjedtek. Akkor Ladysmithben még minden teljes rendben volt és a katonák még a rendes élelmet kapták.

London, nov. 30. **Methuen** **Modder** lord győzelméről mind kétesebb hírek szállinganak. E hírek a Rover melletti győzelmet valóságos pyrrhus-i győzelemnek tüntetik fel, melyben **ezer-nyolekszáz angol esett el**. A búrok vesztesége ismeretlen.

A Bazar építése.

— Bizottsági ülés. —

A színház építésére felügyelő bizottság tegnap tartott ülésén főleg az építendő Bazar ügyével foglalkozott.

Dr. Bulyovszky József polgármester elnökölt; jelen voltak: **dr. Hoványi Géza**, **dr. Döry Ferencz**, **Mezey Mihály**, **Huzella Gyula**, **dr. Baróthy Ákos**, **Busch Dávid**, **Hlatky Endre**, **Hege-düs Géza**, **id. Rimanóczy Kálmán**, **ifj. Rimanóczy Kálmán**, **Pekanovits Imre**, **Komlóssy József**, **Dús László**, **Sztarill Ferencz**, **dr. Radó Ignác**, **Rendes Vilmos**, **Guttman József**, **Csordacsics Ferencz** és **Krupicza József**.

Busch Dávid főmérnök bemutatta az építendő Bazar tervét. A helyiségek bérletére nézve nem helyesli, hogy azokat árverésen adják ki, mert az árverés a komoly bérlőt elriasztja. A lakások némelyikére már fix-ajánlat van. Az a kérdés, hogy akar-e a város 20,000 forintnál évenként többet, vagy megelégszik ezzel a jövedelemmel és megbízható bérlőkkel. Javasolja, hogy a helyiségek bérbeadását, az árverés mellőzésével a vállalkozókra bizzák. A bérleti időtartamot 5 évre állapítják meg.

Komlóssy József hivatkozik a szerződésre, a mely az árverést írja elő. Lehetne az árverést kétféleképpen megpróbálni; egyenkint bérbeadni a lakásokat s ha ez nem elég kedvező, az egész épületet egy főbérlőnek kiadni árverésen.

Hlatky Endre a vállalkozók képviselőjében jelent meg. Ismerteti a szerződésnek a bérletre vonatkozó részét. A városnak az a célja, hogy minél nagyobb bérösszeget érjen el. Az egy embernek való bérbeadás a város érdeke ellen van. Hiszi, hogy mindjárt az első bérbeadásnál a 20,000 frtot meghaladó összeget kap a város. Az árverést meg sem kell kíséreni. Bizzák meg a vállalkozókat, hogy a bérletre nézve alkudozzanak, szerződéseket köthessenek, de végérvényesen a város határoz a bérletek felett. A vállalkozók is azt akarják, hogy minél magasabb bérösszeghez jusson a város s belássák, miként a színházba és utczarendezésbe fektetett millió tőke kihozza a kamatot. Az árverést nem helyesli.

Huzella Gyula rendkívül fontos kérdésnek tartja a boltok bérletét. Az árverést nem helyesli, mert szolid üzletek útján az épület jövedelmezőségének jövőjét megállapítani. Vannak akik nagy bér ígéréssel szerencsét próbálnak. Ezek devalválják a Bazar jövedelmezőségét.

Dr. Radó Ignác azt hiszi, hogy ezt a kérdést a város és a vállalkozók együtt intézhetik csak el. Az árverést mellőzzék. A vállalkozókra bizzák az alkudozást, de fenntartsák a város jogát, hogy drágább ajánlat esetén az nyerje el a bérletet.

Pekanovits Imre elfogadja a **Busch** Dávid javaslatát, de megpótolná azzal, hogy a bérletbeadásnál a vállalkozók mellett a város egyik tisztviselője is működjen közre.

Hege-düs Géza ellenzi a **Pekanovits** pótindítványát.

A bizottság ezután elfogadta a főmérnök azon indítványát, hogy az egyezkedésre a vállalkozók hatalmaztassanak fel s az eredményről tegyenek jelentést.

A másik tárgy a Bazar emeleti részében levő lakások tervének némi átalakítása volt. Két garcon lakás helyett, két rendes lakást terveznek a vállalkozók.

Busch Dávid főmérnök az eredeti terv mellett van.

Dr. Döry Ferencz csak akkor fogadja el a módosítást, ha a többlet építési költségnek 6 százaléka mint többlet-jövedelem biztosítatik.

Sztarill Ferencz azt javasolja, hogy a módosítások felett egy szűkebb szakértő bizottság döntsön.

Rendes Vilmos fejtegeti, hogy a módosítás folyamán előálló többlet-kiadás 1500 frt s a város a 10 év után is még 40 évig több jövedelmet élvez.

Ifj. Rimanóczy Kálmán ismerteti a tervmódosítást s kimondja, hogy az csak előnyös lesz a városra.

A bizottság elvileg belemegy a tervváltoztatásba; a több kiadások után a 6% jövede-

lem megajánlását tudomásul veszik; a tervváltoztatás felülvizsgálásával a főmérnököt megbízták.

Busch Dávid főmérnök bejelentette, hogy a villamos világítás tervezete a jövő héten kész lesz s a pályázati hirdetményt haladéktalannal kiírják. — Tudomásul vették.

Elnök bejelenti, hogy a színház kárpitos munkáira a **Kunz** cég pótajánlatot tett 8 1/2% engedménnyel. — Örömmel vették tudomásul.

A főmérnök egy levelet intézett a vállalkozókhoz, amelyben azt állítja, hogy a színház építésénél használt aszfalt nem hazai termék s azt nem fogadja el a város. A vállalkozóknak hiteles adatokkal igazolni kell, hogy hazai aszfaltot használtak.

Ezzel véget ért az ülés.

A kath. legényegylet a nagyrépostnál.

Tegnap délben a legényegylet előljárósága tisztelt Vinkler József nagyrépostnál. Hogy miért mentek? Azért amiért rendesen menni szoktak a nagyrépost urhoz: megköszönni valamely jótékonyágát. Kérni soha sem kell tőle, figyelme megelőzi a kérelmet, de megköszönni tisztesség.

A deputáció tagjai voltak: dr. **Vucskics** Gyula elnök, **Kugler** Albert világi elnök, **Óváry** Lajos ellenőr, **Széles** Lajos pénztáros, **Szolnok** Jenő titkár, **Tóth** István főkönyvtáros, **Krúger** Aladár előadó, **Kalmár** Illés ének tanító, **Sikli** József II. dékán és **Pálffy** Béla igazgató, mindnyájan az egylet pompás kivitelű jelvényével (kereszt, tövében szerszámok, körül babér és tövis).

Dr. **Vucskics** elnök az egylet nevében üdvözli Vinkler püspököt, mint nagyrépostot, Sz. László káptalanának fejét, s az egylet jótevőjét, mert a bibornok-püspök és b. e. Nogáll püspök után ő az egylet legnagyobb jótevője, kinek alapítványa lett az egylet első tőkéje. Majd így folytatja:

Mindnyájan jól tudjuk, hogy erre a bőkezű áldozatkészségre, melynek most ismét szerencsés osztályosai lettünk, az iparos osztály iránt mindenkor érzett és mindenkor tanusított önzetlen szeretete készítette s az a nemes törekvése, hogy áldozatával az iparos ifjak napjainkban oly nehéz helyzetén segítsen s egyletünk által azok erkölcsi és anyagi javának előmozdításán hathatósan közreműködjön.

Kéri a jóindulatot s pártfogást továbbra is és Isten áldását kívánja az új működési körhöz.

A nagyrépost ur elhárítja magáról a dicserő szót, csak egyet ismer el, az iparos osztály iránt érzett szeretetet. A kath. legényegylet is azért szereti, mert tudja, hogy az iparos ifjuság igazi érdekeit mozdítja elő. Felemlíti a czéhrendszer patriarkális életét mester és legény közt, a kisértést, mi az ifjuságra e viszony felbomlásából származik. Ezt az elveszett viszonyt pótolja a kath. legényegylet. Buzdító szót mond még az előljáróságnak s mindenkivel szíves szót váltva, a küldöttség eltávozott.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

December 2. Orvos-gyűlés a jogakadémián.

December 1. Thea estély a Zöldfában.

December 3. Diák-matiné.

Dec. 6. Esküdtzéki tárgyalás

Dec. 10. A zenekedvelők hangversenye

December 10. A régész-egylet hangversenye a Csarnokban.

December 17. Gyermekbarát-egylet közgyűlése.

* **Apáti s préposti kinevezés.** Ő Felsége Zsuborics Jenő székesfehérvári kanonoknak és budai főesperesnek az angyalok Királynőjéről nevezett kompolthi címzetes apátságot, — Gózon Gyula zsámbéki plébánosnak pedig a kánai, másként kávai címzetes apátságot, — Schlegel Péter győri székesegyházi kanonoknak és főesperesnek a sághi címzetes prépostságot, — Krehnyák Lénárd nagyszombati olvasókanonoknak a Szent Mária Magdolnáról nevezett, másként magdolini címzetes prépostságot adományozta.

* **Thea-estély.** A Biharmegyei nőegylet ma tartja meg thea-estélyét a Zöldfa szálloda nagytermében. Az estély 5 órakor veszi kezdetét. Thea czédulák a pénztárnál kaphatók 50 krért.

* **Milán nem jön Magaslakra.** Tudvalevő, hogy **Milán** volt szerb király vadászatra készült jönn Magyarországra **Zichy** Jenő grófhhoz, sőt hire kelt már annak is, hogy az exkirály már megérkezett volna Magaslakra. **Milán** exkirály a múlt héten Nisből Belgrádba érkezett, hol több fontos államügyet intézett el. Nevezetesen pedig meghallgatta **Atamaczkovics** hadügyminiszter jelentését, a ki egy katonai bizottsággal Essonben járt a megrendelt ágyuk és puskák átvétele végett s egyuttal elrendelte, hogy az új puskákkal első sorban a nisi ezredet, a vranjai, kragujevaczi és sabaczi katonaságot lássák el. Az exkirály egy héttig tartózkodott a szerb fővárosban s hétfőn este visszautazott Nisbe, a hol mindaddig marad, míg **Sándor** király külföldi utjából visszaérkezik s tekintettel a politikai viszonyokra s a közelgő karácsonyi ünnepekre, *ez évben nem hagyja el Szerbiát.*

* **A színház kárpitos munkái.** Említettük már tegnapi számunkban, hogy a tanács pályázat mellőzésével **Kunz** Gusztávnak adta ki a kárpitos munkákat, ki az egységgyárakból 8 1/2 százalékot engedett ajánlatában. Tegnap azután Nagyváradra érkezett **Lengyel Lőrinc** cs. és kir. udvari szállító, butorgyáros, a ki az árakból 16%-ot *hajlandó engedni.* Ilyen értelemben tegnap délután beadványt nyújtott a városi tanácshoz. Ezzel kapcsolatosan közöljük, hogy a városi tanács azt a határozatát, melylyel **Kunz** Gusztávnak pályázat mellőzésével adta ki a munkákat, dr. **Friedländer** Sámuel a városi törvényhatósági bizottsághoz *megfelelőbbre.*

* **A bibornok-püspök havi kegyadománya.** Dr. **Schlauch** Lőrincz bibornok-püspök havi kegyadománya, 300 forint, pénteken, december 1-én délután 2 órakor fog kiosztatni a koldus-ápoló intézetben. Özv. **Grunwald** Henrikné, al-elnöknő.

* **A komáromi alispán megdorgálása.** **Ghyczy** Dénes komáromi alispán ellen tudvalevőleg fegyelmi vizsgálót rendelt el a belügyminiszter, mert a mocsai emberkínzás alkalmával a tettesek ellen nem rendelt vizsgálatot. A megyénél a fegyelmi vizsgálat eredménye az lett, hogy az alispánt felmentették. A belügyminiszteriumhoz felérkezett jelentés vétele után a belügyminiszter **Ghyczy** Dénes komáromi alispánt a mocsai esettel szemben tanusított magatartása miatt dorgálásra ítélte.

* **Az államépítészeti hivatal személyzete.** A biharmegyei államépítészeti hivatalnál sok a munka s kevés a személyzet. **Szunyogh** Péter alispán előterjesztést tett a kereskedelmi miniszterhez, a személyzet szaporítását kérve, hogy a teendők ne halmozódjanak elintézetlenül össze. A felterjesztésnek meg lett az eredménye. A kereskedelmi miniszter értesíti az alispánt, hogy a biharmegyei államépítészeti

hivatal személyzetét **Köszeghy** László id. minőségű kir. segédmérnökkel szaporította. Azon nézetét fejezi ki a miniszter, hogy az így 7 személyre szaporított műszaki tisztviselői kar elég lesz a teendők kellő időben való elvégzésére.

* **Temetés.** Nagy részvét mellett ment végbe tegnap délelőtt **Lakos** Alajosné temetése. A Nagy-Körözs-utcai halottas háznál dr. **Vucskics** Gyula plébános segédlettel szentelte be az elhunytat, ezután a diszes koszorúkkal borított masszív érczkoporsót a Szent László-templomba vitték, hol ünnepélyes gyászmisét tartottak. Ennek végeztével négyes fogatu diszes halottas kocsin a várad-olaszi-i nagytemetőbe vitték, hol a családi sírboltban örök nyugalomra helyezték. A koporsót a következő koszorúk borították: Felejthetlen jó nő és anyának — szerető férje és gyermekei. Felejthetlen testvérnek — Teréz. Drága felejthetlen édes anyának — leendő menyje, **Szabó** Rózsa és Lajos. Elfelejthetlen jó és hű anyának — János fiától. Felejthetlen Viktóriánknak — a Müller-család. Marosy István és neje — tisztelete jelül. Felejthetlen Viktóriánknak — a Persz-család. — A temetésen jelen voltak a püspökségi uradalom részéről és a jó barátok és ismerősök számosan. A diszes temetést **Weiszlovits** Adolf és fia temetkezési intézete a szokott pontossággal rendezte.

* **Köszönet.** Főmagasságu és főtisztelendő dr. **Schlauch** Lőrincz bibornok-püspök ur a helybeli kir. róm. kath. tanítóképezde növendékeinek karácsonyfára az idén is 50 frtot adományozott, mely szeretet-adományáért a megajándékozottak nevében hálás köszönetet mond: *az igazgatóság.*

* **Óvodák államosítása.** **Sipos** Orbán kir. tanfelügyelő megkereste a várost az újévtől államosítandó v. velencei és kispereces-utcai óvodák ügyében. Kéri a tanfelügyelőt, hogy Nagyvárad városa biztosítsa az óvoda épületekre az örökhasználati jogot, továbbá kötelezettséget vállaljon az épületek jókarban tartására s a szolgálmányok: kéményseprés stb. ellátására, illetve ezen költségek viselésére. Azonkívül a város viseli az első berendezés költségeit. Az óvónők fizetését s a további fenntartási költséget az állam viseli.

* **Szalmatűz.** Nem jelképes, de igazi szalmatűz volt tegnap délben Váralján. A Kolozsvári-utczán levő **Brand**-féle ház telkén a kerítés mellett felhalmozott szalmaboglya gyuladt ki és égett el minden komolyabb baj nélkül. Az égett szalma rakás az egyik lakó tulajdonát képezte s valószínűleg a körülötte játszó gyermekek vigyázatlansága folytán fogott tüzet. A telefonon értesített velencei tűzörség rögtön a tűz színhelyén termelt s elejét vette a veszedelmes elem elharapózásának. Később a közponli tűzörség is kivonult s vasvillákkal hánytá szét az izzó parazsat. A rendőrség részéről **Kassay**, **Szabó** és **Sarkadi** rendőrbiztosok jelentek meg a tüesetznél.

* **Merénylet a főmérnök ellen.** Megirtuk tegnap, hogy **Busch** Dávid városi főmérnök ellen merényletet követtek el, amennyiben valami robbanó anyaggal teli dobozt dobtak a pinczéjébe, hol az fel is robbant. A rendőrség ez ügyben tegnap folytatta a nyomozást, azonban eredményre idáig nem vezetett. A pinczében találtak egy zsebkést, ez szolgált arra, hogy a dobozt súlyánál fogva lehúzza a pinczébe. Tegnap **Potássy** János reáliskolai tanár beterjesztette véleményét, amelyben azt mondja, hogy nem lehet meghatározni, hogy dynamit volt-e a dobozban, vagy más robbanó anyag.

* **A Pecze tisztítása.** **Zettel** Gyula, a Laporta malom bérlője az iránt folyamodott a városhoz, hogy tisztíttassa ki a Pecze medrét, mert az ma annyira telve van szeméttel, hogy akadályozza a malom üzemét. **Busch** Dávid főmérnök leghelyesebbnek tartaná a Pecze

teljes rendezését s a városon kívül vezetését, de ez óriási költségbe kerül. Akként vélik a kérdést megoldani, hogy felhívják Zettel malom bérlőt, miszerint a saját érdekében gondoskodják.

* **A városi árvaház.** A nagyváradi városi árvaház választmánya tegnap *Bulyovszky József* dr. polgármester elnöke alatt ülést tartott, melyen jelen voltak: *Mezey Vilma*, özv., *Grunwald Henrikné* urasszonyok, *Molnár Imre* dr. *Komlóssy József*, *Rácz Mihály*, *Gábel J.*, *Darvassy Lajos*, *Mayer László* dr., *Bordé Károly* gondnok és *Szűts Dezső* előadó jegyző. A választmány elfogadta a IV. negyedévi étkezési rendet s a kiadásokat 903 frtban állapította meg. Elnök előterjeszti a tanács javaslatát, hogy az árvaház üresen álló részei a 7 éven aluli elhagyott gyermekek tartására államköltség mellett a belügyminiszternek felajánltassanak. *Molnár Imre* dr. nagy erkölcsi hasznot lát abban, ha a javaslat megvalósul s a közügynek tett a tanács szolgálatot, midőn a javaslatot előterjesztette. Az árvaház nem lesz üresen s a gyermekek megfelelően lesznek ellátva. Elfogadja a javaslatot. Többek hozzászólása után a javaslat elfogadtatott. Elhatározták továbbá, hogy a nyári szünet alatt a gyermekeket a szülőben foglalkoztatni fogják, ami a gyermekek egészségére jótékony hatással is van. A női választmány mandátuma lejárván, újból megválasztották a következő urhölgyeket: özv. *Gerliczy Félixné* báróné, özv. *Des Echerolles Kruspér* Sándorné, *Mezey Vilma*, *Baróthy Sándorné*, *Bognár Sándorné*, *Sal Ferenczné*, *Ritók Zsigmondné*, *Schvartz Ábrahámné*, özv. *Grunwald Henrikné*, *Wechsler Adolfné*. A választás 3 évre szól. Két hely van üresedésben az árvaházban, melyek betöltése felől intézkedni fognak. A választmány ismételtén, az idén is a közönség jó szívéhez fordul s felkéri, hogy karácsonykor az árvaház részére adományait küldje be. Végül özv. *Grunwald Henrikné* bejelenti, hogy a cysanthémkiállítás 40 frtot jövedelmezett az árvaház részére. Örömmel veszik tudomásul.

* **Gyulai Pál a Kisfaludi társaságban.** Tegnap jelent meg először *Gyulai Pál* egyszerű tag gyanánt a Kisfaludi Társaság felolvasó ülésén. A felolvasást követő zárt ülésen az öreg ur egyszerű tag léte is ugyancsak heves kombattánsként állt a harc vonalába, megtámadván *Várady* Antalt, a miért olyan dolgot olvasott föl az ülésen, mely két héttel ezelőtt könyvben megjelent s minden könyvkereskedésben kapható. Ez eddig nem fordult elő s ellenkezik a Kisfaludi-Társaság tradícióival. *Várady* hevesen felelt, hogy ő bejelentette a főtítkárnak, a kinek nem volt kifogása ellene.

Beóthy: Nem tudtam, hogy megjelent. Hát ugyan hol jelent meg?

Heinrich: Az olvasó könyvtárban.

Dalmady: Szerkeszti Gyulai Pál (Derűtség.)

Várady: Konstatálom, hogy senki sem tudta, hogy megjelent. (Derűtség.)

Gyulai: De tudta ön! A mi hagyomány, az hagyomány.

Ezzel a kis csatározással ért véget a zárt ülés.

* **Fiatallétszám.** Egy fiatal tizenkét éves budapesti zsebmetszőt fogtak el tegnap Váradon. *Kohn* Dezsőnek hívják s megkísérelte tegnap a piacon, hogy egy nő zsebéből kilopja a pénztárcáját, ami azonban nem sikerült neki, sőt mikor az asszony ezért felelősségre vonta, az asszonyt tetteg is bántalmazta. A fiú ellen az eljárást megindították.

* **Ellopott bacillusok.** *Chel Péter* a fertőtlenítő intézet kocsisa, tegnap bacillusokkal telt fehérműt szállított egy házból fertőtlenítés s illetve megsemmisítés végett a fertőtlenítő intézetbe. Utközben a Liliom-utcán megállott s néhány pillanatra eltávozott kocsijától. A mikor ismét visszatért, rémülve tapasztalta, hogy a bacillusos fehérműt ismeretlen kezek kilopták kocsijából. Nosza futott rögtön a rendőrségre, s ijedten jelentette, hogy az inficiált fehérműt ellopták. A rendőrség sürgősen intézkedett, hogy a ragályt terjesztő ruhadarabok, még mielőtt nagyobb bajt okoznának, megkerüljenek. Egész sereg detektivet mozgósított a főkapitány s a rendőrség öröme sikerült a tolvajokat is, meg a bacillusos fehérműt is

még az est folyamán kinyomozni. A tolvajok: *Horváth János* 18 éves, *Kreisz Ferencz* 14 éves és *Mayer Gábor* 20 éves foglalkozás nélküli csavargók. A rendőrség mind a hármat letartóztatta, a fehérműt pedig bevitte a fertőtlenítő intézetbe.

* **Életveszélyes csárdás.** Ó-Szent-Annán táncmulatságot rendeztek *Roschu* és *Muszka* János, román tanítók. Mindenféle nemzetiségűek voltak a mulatságon; magyarok is. Mikor azonban egy magyar legény csárdást akart huzatni, azt felelték neki:

— *Itt nem lehet és nem szabad csárdást huzatni!*

Erre a fiatal ember félre vonult és a saját hegedűjével akart játszani. Azt meg elvették tőle. Mikor érte akart menni, egy barátja figyelmeztette:

— *Ha kedves az életed, maradj, majd megszerzem a hegedűdet.*

Ennek a jóakaratu figyelmeztetésnek lehetett valami alapja, mert erre a nem-románok szépen félreálltak s várták a fejleményeket. Kis vártatva az ablakuk alatt fegyver dördült el. De azért a fiatal emberek ott maradtak: a vendéglős kihozta a veszélyeztetett hegedűt s a fiatal emberek egyike csárdást játszott rajta, a többiek énekeltek. Erre az egész szoba megtelt románokkal, a kik fenyegető álláspontot foglaltak el a csárdást éneklőkkel szemben. A közönségi jegyző románul szólott hozzájuk, amire kissé lecsillapodtak és oszolni kezdtek. De akkor is még puskaporos volt köztük a hangulat és a sarkokon egész éjjel lesték a magyarokat. Ilyen veszélyes dolog Ó-Szent-Annán a csárdás!

Áruló csizmák.

— Életfogytig tartó fegyházra ítélt gyilkos. —

Harmad ízben foglalkozott tegnap a törvényszék a *Dudrás Sándor* siteri földmivelő büntügyével, aki azzal van vádolva, hogy egy évvel ezelőtt bosszúból megölte a kis *Kerekes* Andrást.

Nagyon sötét, nagyon szomorú ez az eset. A vádlott szerelmes volt az áldozat anyjába, a ki szintén vonzódott a vádlotthoz, azonban nem lehettek egymásé, mert köztük volt a *Dudrás* két gyermeke. Mindent elkövettek, hogy ez a törvénytelen viszony megszakadjon. És ez sikerült is nekik, hanem ez a kis *Kerekes* András életébe került.

Ennek a szerelmi viszonynak a másodszori áldozata volt a kis *Kerekes*, amennyiben *Dudrás* egy gyermeke már áldozata lett e viszonynak, aki beleszaladt egy késbe, a mely a *Kerekesné* kezébe volt. Ez a kés a fiatal *Dudrás* szívébe hatolt be s megölte. Hanem ebben az ügyben sikerült kibujni *Kerekesnének* a büntető igazságszolgáltatás kezeiből, mert a szándékosságot megállapítani nem lehetett.

A múlt év október hatodikán ölték meg a kis *Kerekes* Andrást. A fiú délután eltávozott hazulról, kiment vesszőt vágni a mezőre s többé nem jött haza. Másnap reggel véresen holtan találták meg. A fiú fején három mély seb látogott, az orvosok véleménye szerint mind a három halálos. A fiú nem ott feküdt, a hol megölték, hanem onnan elvitték s megkísérelték eltemetni, a tett elkövetésének színhelyétől 3—400 méternyire. Lábairól, akkor mikor megtalálták, hiányzott a csizma. És a hiányzó csizma lett az áruló s most a legelsőbb bizonyíték a vádlott ellen. Ha a vádlott megelégszik a rémes bosszúval s nem lesz rabjává a kapzsiságnak, nem vágyik arra a pár nyomorult hatosra, a mit áldozatának csizmájáért kapott, valószínűleg még ma is szabad s lehet, hogy soha sem kerül a vádlottak padjára.

Hanem ez az ember vakmerősége annyira ment, hogy daczára annak, hogy tudta, hogy az első pillanattól kezdve őt gyanúsítja az egész közönség a rémes tettel, daczára annak, hogy a csendőrök el is fogták, be is hozták Váradra s itt is vallatták, de bizonyítékok hiányában az eljárást ellene megszüntették, mégis mikor kiszabadult, már a harmadik héten előszedte a rejtékből a gyermek lábáról lehuzott csizmát s behozta Váradra s itt egy ószeresnek eladta.

Hanem véletlenségből találkozott egy emberrel, aki előtt gyanusnak tűnt fel *Dudrás*, megleste, látta amikor eladta a csizmát, amelyen rajta volt a fiú vére is.

A lelkiismerete azonban nem hagyta nyugton *Dudrást*. Érezte ő maga is, hogy minő boldogot tett, mikor eladta a csizmákat, bejött ismét Váradra s vissza akarta váltani *jópénzen* azokat, hanem akkor már késő volt, mert akkor már épen a csizma gyanuja folytán letartóztatták, s azóta vizsgálati fogoly.

Az egyik legsúlyosabb bizonyíték az, hogy a tett elkövetésének idején este nem velt oda-haza s éjjel ismét eltávozott, s akkor kísérelte meg eltemetni a gyermeket.

Már két ízben tárgyalták ez ügyet, de mindannyiszor elnapolták, mert újabb tanuk beidézése vált szükségessé, míg tegnap befejezték a tárgyalást, aminek eredménye az, hogy a törvényszék bebizonyítottan találta a vádat s a vádlottat *életfogytig tartó* fegyházra ítélté.

A tárgyalást *Nagy József* törvényszéki bíró vezeti, a tanács tagjai: *Grám Sándor* és *Baróthy Pál* bírók. A vádhatóságot *Korn* Lajos kir. alügyész képviseli, míg a vádlottat *Fássy* Lajos ügyvéd védi.

Közel négy óra volt délután, a mikor néma csendben bevezette a szuronyos fogház-őr *Dudrást* a tárgyaló terembe. Javakorabeli ember a vádlott, a kinek az arcza igen visszataszító.

Az első tanu, a ki a bünper korona tanuja, egy *Erdély* Erzsébet nevű leány volt, aki a tett elkövetésének idejében cselédje volt *Dudrásnak*. Ez a legterhelőbb gyanu, amelyben igazolta azt, hogy *Dudrás* nem volt oda-haza a tett elkövetése idejében s hogy másnap igyekezett eltüntetni a bünjeleket, eldugta a fegyvert, elrejtette a kapát és *kimosta az inget, a mibe vér follok voltak.*

Elmondja a tanu, hogy három hétig szolgált *Dudrás*nál.

— Azon az este, amikor megölték a fiút, hol volt a vádlott?

— Oda haza *nem volt*. Azt mondta, lesbe megy s elvitte magával a fegyvert is. Később haza jött s lefeküdtünk.

— Nem vett valamit észre a vádlotton, a mikor haza jött?

— Nem.

— Másnap tapasztalt valami gyanusant?

Csak azt láttam, hogy a kapát elrejtette, meg kimosta az inget, a mely két helyen is véres volt s más inget vett fel. Azt mondta, hogy ezt azért teszi, hogy nehogy őt gyanúsítsák.

— Nem kérdezte meg, hogy mitől véres az ing?

— Nem, mert féltem tőle tőle, mert már akkor hallottam, hogy bajt csinált.

A következő tanu *Györfi Lajos* 65 éves öreg ember, akit most hallgattak ki először. Ez a tanu csak annyit tud, hogy *Erdély* Erzsébet mindjárt akkor beszélte feleségének, hogy a *Dudrás* inge véres volt.

Ugyanezt vallotta az utolsó tanu, *Györfi* Lajosné is.

Felolvasták dr. *Felletár* Emil vegyvizsgáló szakértő véleményét, ki határozottan állítja, hogy a csizmán vérfoltok vannak, míg a többi eszközökön vért nem talált.

A bizonyítási eljárás után megeskették a tanukat, mire a perbeszédre került a sor.

A kir. ügyész, *Korn* Lajos előbb ismertette a tényállást, beszéde végén kérte a vádlottat bünsnek kimondani a *gyilkosság* büntetésében, a fiú csizmájának ellopása miatt a *lopás* büntetésében s két rendű kihágásban.

A védő, *Fássy* Lajos ezzel szemben indokolt beszéd kísérelésében a vádlott felmentését kérte.

Valamivel nyolcz óra előtt hirdette ki az elnök majdnem egy teljes órai tanácskozás után az ítéletet.

A törvényszék bünsnek mondta ki a vádlottat a btkv. 278. §-ába ütköző *gyilkosság* büntetésében s egy rendű *lopás* büntetésében s ezért a 92. §. alkalmazásával kötél általi halál helyett *életfogytig tartó* fegyházra s a kihágás miatt öt frt pénzbüntetésre ítélté.

Egy arcizma nem árult meg a vádlottnak, mikor kihirdették előtte az ítéletet. Teljesen nyugodtan mondta az elnök kérdésére, hogy *„felebbez”* s aztán nyugodtan indult za kétsz-

ronyos őr közt a fogház felé. Utközben is csak egy kijelentést tett:

— Sok mindenem keresztül mentem már, de még ilyenem nem.

EGYESÜLETEK.

A Sigligeti társaság ülése. Ma, az az decz. 1-én d. u. 5 órakor a Sigligeti társaság elnöksége választmányi ülést tart a Gazdasági és Iparbank helyiségében melyen a társaság folyó ügyeit fogják elintézni.

Igazságszolgáltatás.

Konda Sámuel Nagyváradon.

A László malom nagy bünpörének egyik hőse, a malom volt pénztárnoka: *Konda Sámuel az az éjjel érkezett haza Nagyváradra.*

Négy évre volt elítélve s büntetésének leülésére az illavai fegyházba szállították. Mikor a törvényes idő elérkezett, családja folyamodást intézett az igazságügyminiszterhez, hogy büntetésének hátra levő részét feltételes szabadságban tölthesse. A kérvény azonban nem nyert meghallgatást. Ismételt kérvényezésre azután az igazságügyminiszter Konda Sámuel fegyházbüntetésének *egy nyolczadát* engedte el s ő erre bejelentette, hogy hátra levő büntetését, melyet most már csak egyszerű rendőri felügyelet alatt tölt, itt Nagyváradon akarja el-
tölteni. Az éjjel 10 órakor tehát a kolozsvári személyvonattal Nagyváradra érkezett.

A város területén a büntető törvény értelmében szabadon járhat-kelhet, ha azonban a város területéről bármilyen ürügy alatt távozni akar, a rendőrségnél bejelenteni köteles.

A kristyóri vádlottakat felmentették. Tegnap reggel hirdette ki a törvényszék két napi tárgyalás után a kristyóri vádlottak előtt az ítéletet. A vádlottakat, kik azzal voltak vádolva, hogy a gör. keleti lelkészt kirabolták, a törvényszék mind *felmentette*, a költségeket az állam terhére róta s elrendelte a vádlottaknak azonnali szabadságra leendő helyezését. Végül elrendelte a törvényszék, hogy az iratok télessenek a csendőrséghez, amennyiben valószínűnek látszik, hogy a csendőrök a vádlottakat ki-
nozták.

A vádlottakat még tegnap délelőtt szabadon bocsátották.

A kir. ügyész az ítélet ellen felebbezett.

IRODALOM.

Közgazdasági évkönyv.

A napokban hagyta el a sajtót *Székely Sámuelnek*, a Politikai Hetiszemle szerkesztőjének ily című könyve: Politikai és közgazdasági évkönyv.

Egy pillantás e könyvbe és meggyőződhetünk róla, hogy ez a könyv nélkülözhetetlen minden művelt embernek, aki a naponkint felmerülő politikai, közgazdasági, hadügyi, kulturális, nemzetiségi kérdésekről rövid közvetlen formában tájékozódni akar. És még a szakember sem nélkülözheti e könyvet, mert terjedelmes voltánál fogva (659 lap) adataiban a kisebb részletekre is kiterjed. Óriási anyagot foglal magában ez a vaskos s mégis könnyen kezelhető kötet.

Tartalmazza a világ összes államainak rövid történetét, alkotmányjogi helyzetét, továbbá a múlt év történetét. Ismerteti az összes államok uralkodó családjait, kormányait, konzuli képviselőtestületünket s a külhatalmak képviselőit.

Terjedelmesen foglalkozik az államok hadügyével. A monarchia hadügyét ismerteti történetileg, rendszerében és szervezetiileg.

Magyarországot negyedfélszáz oldalon tárgyalja. Kezdi politikai történetén 1809-től. Kimerítően tárgyalja nemzetiségi ügyét, melynek állásáról teljesen megismerteti az érdeklődőt. Kis magyar közjogot is foglal magában a parlament jelenlegi tagjai életrajzával együtt, mely után áttér a köz- és államgazdaság tárgyalására. Ismerteti az államháztartás menetét, az állam vagyoni helyzetét, melyből ugyan nem nagy vigaszt meríthetünk pénzügyi helyzetünkkel. A közgazdaságunk egyes ágait: mezőgazdaság s annak válfajait, továbbá az ipart, közlekedést, pénzügyet sorra veszi és bő statisztikai adatokkal mutatja ki annak mai állapotát. Közoktatásügyünk vázlatának is sokat szentel. A kötetet Budapest főváros leírása tölti ki.

E kötet ára 8 korona. A *Singer és Wolfner*-czég bizománya.

S P O R T.

A nagyváradi vadásztársaság körvadászata. A nagyváradi vadásztársaság várnapi körvadászatot rendez gyires és köröstarján határában, melyre a tagokat ez uton meghívják. Jetentkezni lehet szombat délig *Barts Arthur* pénztárosnál.

MULATSÁG.

Jóteknyczélú bűvészestély. *Székelyhidon* a szegénysorsu iskolás gyermekek felsegítésére *Kolb Géza* és dr. *Szántó Jakab* felolvasással egybekötött bűvészestélyt tartanak a Margit szálló nagytermében. Kezdeté fél 9 órakor. Helyárak 1 hely 80 kr. 2. hely 50 kr. 3. hely 20 kr.

SZINHAZ.

Örley Flóra pöre. *Örley Flóra* kártérítési pöréről már akkor megemlékeztünk, a mikor a pört megindította *Krecsányi Ignác* színigazgató ellen. Tizenhétézernyolczszáz forintot követelt a direktortól, mert *Krecsányi* azon az alapon, hogy *Örley* nem tud énekelni, felbontotta a szerződést. A budapesti törvényszék előtt folyik a pör. *Lauffer* bíró szakértőkre bízta annak megállapítását, tud-e énekelni vagy sem. Az énekpróba a Nemzeti Zenedében ment végbe s a szakértők véleménye az volt, hogy *Örley Flóra* szépen énekel. De ezzel még nem volt vége a pörnek. A bíró arra is kíváncsi volt, mibe kerül a primadonnának egy esztendő, ha nincs szerződése. Ha nem kell fényes öltözetet, cifra jelmezt készíttetni. A mai napra kitűzött tárgyaláson *Lauffer* bíró úgy végzett, hogy szabó, színházi direktor mondjanak véleményyt, hogy mennyit takarított meg a primadonna az alatt az esztendő alatt, a mikor nem volt szerződése, mert ezt az összeget le kell majd vonni abból a kártérítésből, a mit a törvényszék esetleg megítél *Örley Flórának*.

TAVIRATOK.

A delegáció.

Bécs, nov. 30. (Saját tud. távirata.) A magyar delegáció délután ötkor megalkult. Elnökké *Szapáry Gyula* grófot, alelnökké *Szilágyi Dezsőt* választották.

Szapáry gróf beszédében meleg elismeréssel bizalmat nyilvánított *Szell* mi-

niszterelnök iránt, kit éveken át mint a bizottság tagját, most pedig mint kormányelnököt üdvözölnek. Meghatottan szólt a királyné elvesztéről, fölhatalmazást kért, hogy holnap a fogadtatásnál a király előtt a delegáció részvétét is tolmácsolja s végül a béke politikáját hangoztatta.

Bécs, nov. 30. (Saját tud. távirata.) A delegátusok szombaton már hazajönnek s csak 18-án mennek fel újból. Addig remélik, hogy a magyar kvótatörvény megszavaztatik. A trónbeszéd ki fogja emelni a hármasszövetség szilárdságát s Oroszországhoz való jó viszonyunkat, melynek köszönhetjük a Balkánon a nyugalmat. Ha vannak is ködös állapotok néhol, Ausztria—Magyarország önzetlen jóindulata biztosította a nyugalmat.

Egyezkedés.

Bécs, nov. 30. (Saj. tud. táv.) A cseh és német pártok összeültek egyezkedni, hogy a parlamenti békét megteremtsek s hir szerint az egyezkedés eddig *sikeres*. (M. T. I.)

A szatmári gyilkosság.

Budapest, nov. 30. (Saj. tud. táv.) A B. H.-nak *Papp Elemér* meggyilkolását illető ügyben szenzációs fordulatot telegrafálnak Szatmárról. A csendőrség erélyes nyomozásának meg lett a kívánt eredménye s lerántotta e század egyik legszenzációsabb bérnyilkosságáról a leplet. A csendőrség letartóztatta *Papp Zoltán* irnokot, az áldozat unokatestvérét s vasraverve szállították be Udvariba. Kivülről még három embert tartóztattak le s egyikük apját gyanúsítják azon lovasban, a ki egyszer *Pap Elemér* Béla bátyjának lovával álürügygyel kicsalta az országutra, ahol életére törtek már egy izben.

A szenzációt növeli, hogy *Papp Béla* átadott a csendőrségnek egy revolvert, melyet az ő lakásában találtak s a revolver csövébe bele illett az a golyó, melyet *Papp Elemér* holttestében találtak s *a revolveren vérnyomok* is vannak.

Szivák Imre állapota.

Budapest, nov. 30. (Saj. tud. táv.) Egyik fővárosi lapban *Szivák Imre* egészségi állapotát illetőleg tulsötét hírek jelentek meg. A képviselő operáción men keresztül, de állapota nem aggasztó, *Vörös-Kereszt-kórházban* fekszik s javutóban van.

Jókai Pozsonyban.

Pozsony, nov. 30. (Saj. tud. táv.) *Jókai Mór Relle István* színigazgató meghívására ma Pozsonyba érkezett, hol nagy örömmel fogadták. A vasutnál ezek várakoztak rá s folytonos éljenzések közt hajtattott a Palugyaiba, hol egy küldöttség élén *Brolly* polgármester üdvözölte a város nevében, mint Pozsonynak 1849 óta diszpolgárát s nevének pompás virágborkrétáját nyújtotta át.

Jókai Mór meghatva felelte, hogy ifjúságának legkedvesebb emlékei fűzik Pozsonyhoz s a küldöttség tagjait megcsókolta. Este a színházban a Fekete vért adták, hol ismét szakadatlan tüntetés s éljenzés tárgya volt, *Jókai* a könnyekig meghatva mondott köszönetet.

Gyermekgyilkos szülők.

Bécs, nov. 30. (Saját tud. táv.) Óriási érdeklődés közt folyik már 2 nap óta Bécsben

a *Kutschera* házaspár ügyének törvényszéki tárgyalása. Kutscheraék ugyanis gyermekeiket minden áron el akarták láb alól tenni s válogatott kinzásokkal bántalmazták őket, melynek hatása alatt egy gyermekük meg is halt. Ma kihallgatták az életben maradt 3 gyermeket. A 14 éves Emil elmondja, hogy anyja jeges vízben megfürdette Anna nővérét, ledobta az ágyra, pálinkát erőszakolt bele s megvirgácsolta, erre ismét jeges vízbe mártotta kétszer s őt, Emilt melléje fektette. Nővére míg ő aludt, — meghalt. Anyja erre mindenkinek azt beszélte, hogy leánya azért halt meg, mert fia elfogta a lélegzetét.

KÖZGAZDASÁG.

A hegyközségi választmány ülése.

A nagyváradai hegyközségi birtokosok választmánya tegnap délután 4 órakor a város tanácstermében ülést tartott.

Az ülésen dr. *Sipos* Árpád elnökle alatt jelen voltak: *Némethy* Károly, dr. *Molnár* Imre, *Füredi* László, dr. *Vári* Szabó Béla, *Molnár* Lajos, *Kaczián* Károly, *Márkus* János hegybíró, *Czeplédy* Sándor és *Bordé* Ferenc választmányi tagok.

A hegybírói jelentés az elmúlt negyed eseményeiről számol be Ezek között felemlíti, hogy a hegyőrök postai küldöncz minőségük által igen megterhelve érzik magukat és e miatt saját teendőik teljesítésétől vonatnak el.

Erre nézve elnök azt indítványozza, hogy a postaigazgatóságot keressék meg oly értelemben, hogy a levelek hordására felveendő két új hegyőr javadalmazására évi hatszáz forintot engedélyezzen és azt a választmány rendelkezésére bocsássa.

Elnök javaslatát egyhangulag elfogadják.

Ezután a m. kir. földmívelésügyi miniszter leiratát olvassák fel a liszt-harmat-szőlő-tenyész védekezés elleni módszer tárgyában. A feirathoz csatoltan harmincz darab ismertetőt, illetve utasítást küldött le a miniszter.

A választmány a leiratot tudomásul vette, az utasítások szétoztásával pedig a hegybíró bizta meg.

A hivatalos ülés befejezése után egy teljes órahosszáig tartó eszmecsere folytatott a választmány a különböző metszési módszerek alkalmazhatóságáról.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. nov. hó 28-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 6.60—7.10. Kétszeres buza 5.20—5.50. Rozs 5.—5.20. Arpa 5.—5.40. Zab 4.40—4.80. Tengeri: 3.90—4.20. Borsó 14.—Lencse 16.—Bab 6.20. Köleskása 11.50. Burgonya 1.60. 100 kiló lángliszt 14.—, zsemlyelisz 13.50, fehérkenyér liszt 12.50, barnakenyér liszt 11.50, széna fuvarral 1.70, szalma 45. Szalonna 48.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkg alom-szalma —03. 1 köbm. bükkfa 3.25, tölgyfa 3.—, cserfa 3.35. 100 kiló marhahus 48.—, öntött gyertya 46.—. Lámpaolaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —85. Szesz 95.—. 1 mm. kősó 10.70 nyers fagyú 23.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 24.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 22.—, mész 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 10.—. köles 6.— repce —.—, dió 19.—, mogyoró 16.—, aszalt szilva 20.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —.—, szalonna 56, sertéshus 52, juh-hus 34, veres hagyma 7, fog-hagyma 24, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 10. Egy liter kőolaj 22, 1 mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Marha ártáblázat 1899. november 21-ről.

Egy pár első rendű jármás ökör 310—330, egy pár másodikrendű jármás ökör 240—270, egy pár harmadrendű jármás ökör 130—220, 1 drb fejős tehén 50—95. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 74—96. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 54—78, 1 drb. veres borju 10—17, 1 drb. fél éves borju 16—21, 1 drb egy éves borju 23—30, két éves borju 32—63, 1 drb hizott sertés 37—63, 1 pár fél éves 16—20 1 pár egy éves sertés 26—38, 1 pár két éves sertés 40—62, egy drb igás ló 50—90, 1 pár ökörbőr 17—21, 1 pár tehénbőr 12—16, 1 pár bojubőr 5—8, 1 pár lóbor 5—10.

Forgalmi kimutatás 1899. évi november 28-ról.

Tiszta buza körülbelül 1600 hltr, kétszeres buza 400 hltr, rozs 700 hltr, árpa 400 hltr, zab 350 hltr, tengeri 1500 hltr, burgonya 900 hltr. Lábas jószágok: Hizott sertés mintegy 220 drb, félhizott 300, sovány 170, süldő 365, malac: 220, hizott marha 10, jármás ökör 360, fejős tehén 265, borju 270, bivaly 7, juh és kecske 160, ló 292.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, november 30.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	368.80
Magyar hitel	—	—	—	—	—	372.75
Allamvasut	—	—	—	—	—	339.—
Rimamurányi	—	—	—	—	—	332.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	183.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	341.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—	623.—

Határidők.

Budapest, november 30.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	—	—	—	—	—	—
Buza áprilisra	—	—	—	—	—	8.15
Uj tengeri	—	—	—	—	—	4.44
Rozs okt.	—	—	—	—	—	6.46
Zab okt.	—	—	—	—	—	5.06
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—	—

Készáru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, november 30.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	—	—	—	—	—	378.—
Magyar hitel	—	—	—	—	—	380.—
Allamvasut	—	—	—	—	—	333.—

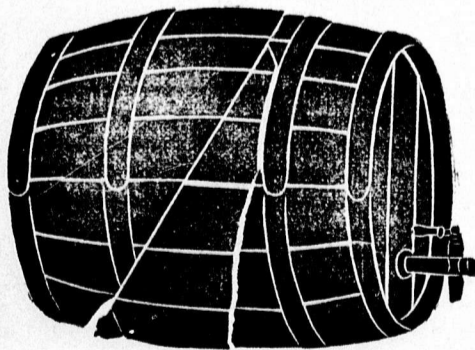
Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. november 30-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	—	116.50
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	—	95.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	—	120.—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	—	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	118.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	—	94.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—	99.10
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	—	94.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	—	159.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	—	137.25
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	—	99.50
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	—	99.25
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	—	99.50
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	—	136.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	—	—	—	905.—
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	—	381.50
Osztrák hitelintézeti részvény	—	—	—	—	—	379.20
Párisi vista	—	—	—	—	—	333.—
20 frankos arany (Napoleon d'or)	—	—	—	—	—	120.70
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—	9.57
London vista	—	—	—	—	—	47.80
20 márkás arany	—	—	—	—	—	11.73

A szorokszótól felelő:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Legtiszább
Legjobb
Legolcsóbb

BOROK

Magyar
Hamisítatlan
Hegyi

CZEGLÉDY SÁNDORNÁL

„Zöldfa“-szálloda, Nagyvárad,

Kényelmes szobák, modern étterem, kávéház.

56 literen felü adónélkül.

Olcsó árak!

56 literen felül adónélkül.

ÁR J E G Y Z É K:

Saját termésű hegyi ujbór literje kicsinyben	—	frt 36 kr.	nagyban	—	frt 32 kr.
1885. Nagyváradai fehér	—	frt 40 kr.	—	—	frt 36 kr.
1886. Érmelléki fehér	—	frt 50 kr.	—	—	frt 46 kr.
1886. Erdélyi fehér	—	frt 40 kr.	—	—	frt 32 kr.
1885. Ménesi veres	—	frt 60 kr.	7/10 palack	—	frt 50 kr.
1886. Sashegyi veres	—	frt 50 kr.	—	—	frt 40 kr.
1885. Diószegi bakkr	—	1 frt — kr.	—	—	frt 80 kr.
1886. Erdélyi rizling	—	1 frt — kr.	—	—	frt 80 kr.
1880. Szomorodni	—	2 frt — kr.	—	—	frt 50 kr.

Lakodalmak alkalmával

és azonkívül

bankettek és társasbédék,
a legfényesebb kiállításban ugy a „Zöldfa“-szállodában, mint magánlakásokon jutányos árban elvállaltatnak.

Allandó előfizetők étkezésre elfogadtatnak.

Két éves, gyökeres legfinomabb különféle fajú szőlővesszők kaphatók